

Fundusze stawiają na efektywne finansowanie

Z dr. Kazimierzem Kujdą, prezesem Zarządu Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, rozmawia Marta Siatka, koordynator Konkursu o Puchar Recyklingu.

Zmiany w wojewódzkich funduszach ochrony środowiska i gospodarki wodnej mają poprawić współpracę z NFOŚiGW. Czy będzie to miało swoje odzwierciedlenie we wspieraniu przedsięwzięć w zakresie gospodarki odpadami?

Niewątpliwą korzyścią płynącą ze zmian w wojewódzkich funduszach ochrony środowiska i gospodarki wodnej będzie większa spójność w działaniach NFOŚiGW i poszczególnych WFOŚiGW. Ustawowym celem działania funduszy – zarówno Narodowego, jak i wojewódzkich – jest efektywne finansowanie ochrony środowiska i gospodarki wodnej. Jednak by te działania były skuteczne, powinny być zaplanowane, zintegrowane i skoordynowane. NFOŚiGW oraz fundusze wojewódzkie dysponują środkami publicznymi i często partycypują w tych samych źródłach i tytułach przychodowych. W tej sytuacji niezwykle ważne jest, aby wydatkowanie wspomnianych środków odbywało się w sposób optymalny, a nie rozproszony czy zdublowany. Fundusze nie powinny ze sobą konkurować, lecz wzajemnie się uzupełniać oraz wspomagać w realizacji zadań i przedsięwzięć proekologicznych. Musimy kierować się zasadą racjonalnego gospodarowania zasobami ludzkimi i finansowymi. Dotyczy to wszystkich sfer naszej działalności, również gospodarki odpadami.

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej od lat wspiera Konkurs o Puchar Recyklingu. Dlaczego warto podejmować tego typu inicjatywy?

Konkurs o Puchar Recyklingu skutecznie przyczynia się do popularyzowania idei segregacji odpadów oraz szukania rozwiązań przyjaznych środowisku. Przyznawane co roku nagrody i wyróżnienia zyskały wysoką rangę i prestiż,

a Konkurs stał się największą inicjatywą propagującą osiągnięcia z zakresu selektywnej zbiórki i recyklingu. Takie inicjatywy są ważne i potrzebne, gdyż pozwalają na zauważenie, docenienie i wyróżnienie starań tych podmiotów, które realizują wzorcowe rozwiązania związane z gospodarowaniem odpadami i edukacją. Wyróżnienie w Konkursie pozytywnie wpływa na opinię społeczną i mobilizuje do intensyfikacji działań proekologicznych. Warto wskazywać najkorzystniejsze wzorce, aby inni, mniej doświadczeni, wiedzieli, że można z nich skorzystać. Upowszechnienie dobrych praktyk, docenienie tych, którzy poprzez swoje wysiłki i determinację osiągnęli sukces, stanowi bardzo efektywny instrument inspirowania pozytywnych zmian. To czynnik uzupełniający wsparcie finansowe oraz wymogi prawne.

Czy edukacja ekologiczna w zakresie racjonalnej gospodarki odpadami jest potrzebna? Jakie działania są najsukcesowniej? Ile pieniędzy Narodowy Fundusz zamierza przeznaczyć na wsparcie edukacji ekologicznej?

Edukacja ekologiczna jest zagadnieniem niezwykle istotnym dla wszystkich obszarów ochrony środowiska. Działania oświatowe prowadzone w sposób uporządkowany i systematyczny mogą bardzo pozytywnie wpłynąć na rozwój społeczny i gospodarczy Polski, z poszanowaniem konstytucyjnej zasady zrównoważonego rozwoju. Skuteczność i efektywność działań w tym zakresie wymaga jednak zaangażowania oraz wzajemnej koordynacji i współpracy wielu podmiotów: instytucji publicznych, organizacji pozarządowych, a także biznesu i jego otoczenia oraz środowiska akademickiego.

Edukacja ekologiczna ma wielu adresatów i zróżnicowane cele, ale w każdym

przypadku jej efektami powinny być wiedza, świadomość, akceptacja i oczekiwane zachowania. W różny sposób te cele realizuje się w odniesieniu do mieszkańców, przedsiębiorców, samorządów czy administracji. W szczególności edukacja ekologiczna ma fundamentalne znaczenie dla gospodarowania odpadami. Dobre rozwiązania prawne i organizacyjne oraz zaawansowana infrastruktura techniczna nie przyniosą oczekiwanego rezultatu bez wystarczającego kapitału społecznego. Edukacja ekologiczna nie jest celem samym w sobie, a miarą jej skuteczności nie jest kwota wydatkowana na oświatę. Od środków finansowych często znacznie ważniejszy jest pomysł, kreatywne rozwiązania. Tak więc trudno jednoznacznie wskazać właściwy, średni poziom finansowania edukacji ekologicznej. NFOŚiGW w szerokim zakresie wspiera i nadal będzie wspierał dobrze przygotowane i prowadzone działania. Zdajemy sobie przy tym sprawę, że edukacja ekologiczna nie sprowadza się do jednorazowych akcji, lecz jest procesem. I takie jej widzenie jest przez nas preferowane. W przypadku gospodarowania odpadami natężenie działań edukacyjnych powinno łączyć się z wprowadzaną standaryzacją selektywnego zbierania odpadów.

Warto zauważyć, że nie jest łatwe zbilansowanie wszystkich środków będących w dyspozycji NFOŚiGW, które są przeznaczone na edukację ekologiczną. Oprócz typowych kampanii edukacyjnych wiele spośród zadań inwestycyjnych – jako odrębnych przedsięwzięć – obejmowało również komponent edukacyjny. Dotyczy to na przykład większości spośród projektów finansowanych ze środków Unii Europejskiej. NFOŚiGW konsekwentnie będzie dofinansowywał działania związane z szeroko pojętą edukacją ekologiczną. Planujemy też nowe programy.

Gospodarka o obiegu zamkniętym (GOZ) to już program wsparcia przez NFOŚiGW konkretnych działań czy jednak nadal bardziej idea, cel, do którego należy dążyć?

Pojęcie gospodarki o obiegu zamkniętym jest nową nazwą dla treści, które już doskonale znamy. Prosty językiem można powiedzieć, że chodzi o oszczędność zasobów: surowców, wody, energii oraz – o czym mówi się rzadziej – także przestrzeni. Mamy tak gospodarować, aby jak najmniej zużywać surowców i paliw pierwotnych i jak najmniej wyrzucać. Odpad w jednym procesie może być surowcem, a w innym – źródłem energii. Koncepcja ogłoszona w grudniu 2015 r. przez Komisję Europejską, wraz z pakietem projektów dyrektyw, ma zwiększyć dynamikę działań, konkretyzując i wymiarując niektóre cele, niekiedy w sposób, który będzie wymagał dalszej dyskusji.

W NFOŚiGW dostrzegamy wieloaspektowość działań składających się na gospodarkę w obiegu zamkniętym, wykraczających poza wąsko pojęte zagospodarowanie powstających odpadów. Gospodarka odpadami nie jest tożsama z gospodarką o obiegu zamkniętym. Można wręcz nieco prowokacyjnie stwierdzić, że tam, gdzie jednak powstał odpad, koncepcja gospodarki o obiegu zamkniętym poniosła porażkę. Wychodząc z takiego założenia, proponujemy wsparcie odnoszące się w szczególności do innowacji sprzyjających zasobooszczędnej i niskoemisyjnej gospodarce, przy czym obejmujemy dofinansowaniem fazę zarówno badawczo-rozwojową, jak i wdrożeniową. Wspieramy również standardowe przedsięwzięcia polegające m.in. na budowie, rozbudowie lub modernizacji istniejących instalacji produkcyjnych lub urządzeń przemysłowych, prowadzące do zmniejszenia zużycia surowców pierwotnych bądź skutkujące zmniejszeniem ilości wytwarzanych odpadów.

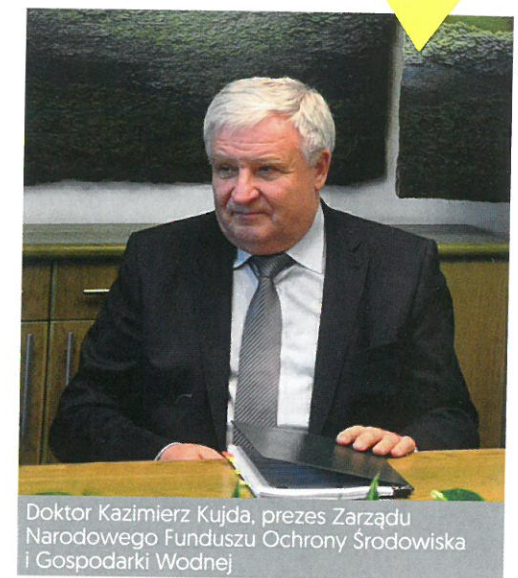
Nie odchodzimy, oczywiście, od dofinansowywania przedsięwzięć bliższych systemom gospodarowania odpadami, lecz tutaj również kierunkiem przewodnim będzie zapobieganie powstawaniu odpadów i maksymalizacja materiałowego wykorzystania tych, których powstaniu nie udało się zapobiec. Przykładowo wśród rodzajów przedsięwzięć, które mogą liczyć

na dofinansowanie, znajdują się: tworzenie niezbędnej infrastruktury dla działalności banków żywności, pozwalających na ograniczenie marnotrawstwa żywności przy jednoczesnej pomocy dla najuboższych; budowa pilotażowych systemów selektywnego zbierania bioodpadów oraz dla zabudowy wielomieszkanowej; budowa, rozbudowa lub modernizacja instalacji recyklingu odpadów, czyli takich, gdzie odpady wysegregowane z odpadów komunalnych są zwracane do obiegu materiałowego poprzez ich wykorzystanie przy wytwarzaniu nowych produktów.

Gospodarka o obiegu zamkniętym, aby stała się faktem, musi mieć oparcie w rozumieniu jej istoty przez społeczeństwo oraz w powszechnej akceptacji. Wychodząc naprzeciw tej inicjatywie, zdecydowano, iż w polskich realiach bardzo istotne będzie wspieranie zróżnicowanych działań lokalnych zgodnych z ideą GOZ. Przede wszystkim należy dostrzec gospodarkę w skali mikro, na poziomie rodziny, gospodarstwa domowego, gminy. Następnie, na podstawie wypracowanych dobrych praktyk na poziomie lokalnym, możliwe stanie się oferowanie zoptymalizowanych rozwiązań innym zainteresowanym podmiotom.

Dla wsparcia tego sposobu podejścia NFOŚiGW przyjął program priorytetowy „Gospodarka w obiegu zamkniętym w gminie”, który ma charakter pilotażowy. Obejmuje realizację działań, które wzmocnią dalsze działania gmin w przechodzeniu na model gospodarki o obiegu zamkniętym, ze szczególnym naciskiem na wykorzystanie wiedzy lokalnej oraz edukację społeczeństwa. Celem programu pilotażowego będzie wypracowanie rozwiązań oraz ich wdrożenie, a także upowszechnienie dobrych praktyk w zakresie gospodarki o obiegu zamkniętym, również na terenach innych, zainteresowanych gmin.

Działania związane z GOZ mogą być zróżnicowane, dotykające wielu obszarów. Wspólnym mianownikiem dla przedsięwzięć objętych programem NFOŚiGW powinno być natomiast ich zintegrowanie na poziomie lokalnym. Różne mogą być pomysły w różnych gminach, ale lokalnie działania powinny być spójne. I właśnie taką spójność zróżnicowanych koncepcji chcemy wspierać.

Doktor Kazimierz Kujda, prezes Zarządu Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

W jaki sposób NFOŚiGW zamierza wpisać się w inną ideę – smart city?

Nadrzędnym celem inicjatywy smart city jest usprawnienie funkcjonowania miasta, efektywne zarządzanie nieodnawialnymi zasobami oraz podniesienie jakości życia mieszkańców dzięki wykorzystaniu nowoczesnych technologii. Zgodnie z definicją smart city, miasta są uznane za kompleksowe połączenie systemów. Miasto może być traktowane jako „inteligentne”, gdy podejmuje inwestycje w kapitał ludzki i społeczny oraz infrastrukturę komunikacyjną w celu aktywnego promowania zrównoważonego rozwoju gospodarczego i wysokiej jakości życia, w tym mądrego gospodarowania zasobami naturalnymi, przez partycypację obywatelską. NFOŚiGW obecnie nie prowadzi wprawdzie jednego programu dedykowanego wyłącznie przedsięwzięciom o charakterze smart city, ale wspiera finansowo rozmaite przedsięwzięcia związane z poszczególnymi komponentami tej idei.

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej objął patronatem honorowym XVIII edycję Konkursu o Puchar Recyklingu.

konkurs
Puchar
Recyklingu